

LEKCE 76: KNIHA PŘÍSLOVÍ

Biblický text k lekci: kniha Přísloví, vybrané úseky (viz níže)

Cíle lekce:

- dítě umí zařadit knihu Přísloví mezi tzv. spisy (dle židovské tradice) a mezi mudroslovnou literaturu
- dítě jmenuje některé autory knihy Přísloví
- dítě vlastními slovy popíše rámcové rozdělení knihy Přísloví
- dítě řekne, čím je kniha Přísloví specifická od jiných knihy (např. že neobsahuje žádné příběhy)
- dítě se naučí paměti některá přísloví
- dítě ví, že v knize Přísloví se píše o moudré ženě
- dítě si uvědomuje, že pravá moudrost pochází od Hospodina a poznat Boha je předpokladem pravé moudrosti
- dítě vlastními slovy popíše (definuje) moudrost (třeba jako UMĚNÍ ŽÍT)

Klíčové verše:

Přísloví 1,7-8: „Počátek poznání je bázeň před Hospodinem, moudrosti a kázní pohrdají pošetilci. Můj synu, poslouvej otcovo kárání a matčíným poučováním neopovrhuj.“

Přísloví 3,5-6: „Důvěřuj Hospodinu celým srdcem, na svoji rozumnost nespolehej.

6Poznávej ho na všech svých cestách, on sám napřímí tvé stezky.“

Přísloví 3,13-18: „Blaze člověku, jenž našel moudrost, člověku, jenž došel rozumnosti. Nabýt jí je lepší nežli nabýt stříbra, její výnos je nad ryzí zlato. Je drahocennější než perly, nevyrovnej se jí žádné tvé skvosty. V její pravici je dlouhověkost, v její levici bohatství a čest. Její cesty vedou k blaženosti, všechny její stezky ku pokoji. Stromem života je těm, kdo se jí chopí, blaze těm, kdo se jí drží.“

Přísloví 31,10 a 30: „Ženu statečnou, kdo nalezne? Je daleko cennější než perly. Klamavá je líbeznost, pomíjívá krása; žena, jež se bojí Hospodina, dojde chvály.“

Biblická fakta:

Knihy Přísloví se řadí mezi tzv. spisy, patří mezi mudroslovnou literaturu. Autorem většiny přísloví je král Šalomoun, kniha má ale i jiné autory. Některá přísloví jen Šalomoun sesbíral a vytvořil z nich celek.

Dělení knihy:

1,1 - 1,19: úvod do knihy a výstraha před svévolníky (hlupáky)

1,20 - 4,27: chvála moudrosti (užitek moudrosti, nabytí moudrosti, původ moudrosti)

5,1-7,27: varování moudrosti (před cizí ženou, ručením, leností, ničemností, cizoložstvím)

8,1 - 9,18: volání moudrosti (volání od hlouposti k moudrosti)

10,1 - 22,16: první a druhá sbírka přísloví krále Šalomouna

22,17 - 24,34: první a druhá sbírka neznámých moudrých

25,1 - 29,27: první a druhá sbírka pořízená muži krále Chizkijáše

30,1 - 31,31: menší sbírky přísloví

Do desáté kapitoly tvoří kniha Přísloví určitý celek, jednotlivé verše za sebou navazují. Od desáté kapitoly jsou pak již jednotlivé verše samostatnými příslovími (mohou stát samostatně).

Závěr knihy Přísloví hovoří o ženě statečné, která je oporou svému manželovi. Tato část se opět liší formou od předchozích jednotlivých přísloví.

Některé známější verše: Přísloví 1,8; 2,6; 3,5-6; 3,11-12; 3,27; 6,16-19; 10,12; 11,2; 11,13 a 17; 11,25 a 28; 12,22 a 25; 13,10; 14,21-23 a 29; 15,1 a 16; 15,18 a 22; 16,7-8; 16,16 a 18; 16,20 a 32; 17,17 a

22; 18,9-10; 19,17; 19;20-21; 20,3 a 11; 20,19 a 22; 20,24; 22,1-2; 22,9; 23,12; 24,17 a 29; 25,21-22; 27,1-2; 28,13.

Pro zvědavé:

- Šalomoun napsal 3 000 přísloví a 1 005 písní
- autory menších sbírek přísloví byli Agúr a Lemúel

Myšlenky k 75. lekci (aplikace):

- kniha Přísloví je o moudrosti – moudrost je více než znalosti a fakta; kniha ukazuje na Boží moudré myšlení a dotýká se mnoha praktických oblastí našeho života (chování, sexuality, podnikání, bohatství, kázně, štědrosti, dluhů, alkoholu, politiky, zbožnosti a dalších) - kniha Přísloví je taková Boží škola moudrosti – je to o UMĚNÍ ŽÍT na světě
- moudrost můžeme chápat jako hluboké porozumění světu i lidem, v kontextu víry odhaluje i směr a uvažování Boží, důležitou součástí moudrosti je také rozvážnost, dřívější zkušenosti a určitý nadhled (odstup od bezprostředních pocitů nebo okolností)
- moudrost nám umožňuje správně se v životě rozhodovat, tak, aby naše rozhodnutí nepoškodilo ani nás, ani naše okolí – pro řadu životních situací máme v knize Přísloví rady
- pravá moudrost pochází od Boha, On stvořil člověka, nejlépe mu rozumí; moudrost v životě přináší mnohý užitek (poznání Boha, porozumění právu, ochrana před zlou cestou, ochrana před cizí ženou, pomoc Hospodina a další)
- moudrost je cennější než zlato a poklady (protože hlupák všechno prohýří, a nakonec nemá nic) - když se v životě chceme učit, vzdělávat, poznávat Pána Boha a jeho záměry, pak děláme velmi dobrou věc, která je k nezaplacení
- o moudrost můžeme prosit Pána Boha, který je schopen nám ji dát – Bůh nás v knize Přísloví volá k sobě samotnému
- knihu Přísloví můžeme číst jako velmi praktickou knihu návodů na různé životní situace – tyto návody budou fungovat, protože jejich autorem je moudrý Bůh, který ví, co je pro člověka nejlepší
- jedno z opakujících se zaslíbení knihy Přísloví je požehnání v několika oblastech: dlouhověkost (9:11); prospěch/zdar (2:20-22); radost (3:13-18); Boží dobrota/přízeň (12:21).
- naopak, pokud si chceme jít vlastní cestou, volíme hloupost, která nás bude v životě mrzet a v konečném důsledku odmítnutí moudrosti vede ke smrti (3:35; 10:21)

Souvislost s Novým zákonem: Moudrost shůry (List Jakubův 3,13-18)

Biblický text: „Kdo je mezi vámi moudrý a rozumný? Ať ukáže své skutky dobrým způsobem života, v tichosti, kterou dává moudrost. Máte-li však v srdci hořkou závist a svárliivost, nechlubte se moudrostí a nelžete proti pravdě. To přece není moudrost přicházející shůry, ale přízemní, živočišná, ďábelská. Vždyť kde je závist a svárliivost, tam je zmatek a kdejaká špatnost. Moudrost shůry je především čistá, dále mírumilovná, ohleduplná, ochotná dát se přesvědčit, plná slitování a dobrého ovoce, bez předsudků a bez přetvářky. Ovoce spravedlnosti sklídí u Boha ti, kdo rozsévají pokoj.“

Moudrost je umění žít. Žít s Bohem a podle jeho Slova přináší do mezilidských vztahů pokoj, slitování, mírumilovnost, ohleduplnost. Bůh je ve své podstatě láska, a tato jeho láska se pak může přenášet i do našeho života vůči druhým lidem. Moudrý člověk se nesnaží o rozvracení mezilidských vztahů, ale dělá vše proto, aby mohl žít s druhými v pokoji, aby jeho život byl ku prospěchu. Tak jako oheň může na jedné straně velmi škodit (požár), tak na straně druhé, může být k užítku (např. dává potřebné teplo). Podobně moudrost od Boha je nám k užítku, naopak „moudrost“ lidská narušuje vztahy (vede k závisti, svárům), její původ je od zlého (dělat se „lepší“ než druzí, chlubit se).

Náměty pro činnosti s dětmi:

1. Doplnění některých českých přísloví. Úkolem dítěte je doplnit česká přísloví (viz níže). Vedoucí přečte první část (tučně), dítě pouze dopisuje druhou. Komu se podaří nejvíce přísloví doplnit správně? Je také možné natisknout dopředu a dát dětem, pak komu se podaří za daný čas (cca 3-5 minut) doplnit správně nejvíce? V případě rovnosti, rozhoduje čas.

2. Poznávání přísloví dle pantomimy (možnost mít výběr k dispozici) - viz níže. Každé dítě dostane seznam přísloví. Pak postupně jeden předvádí přísloví a ostatní hádají (každý sám, píše na papír). Za uhodnutí dostává bod. Pokud uhodne alespoň jeden hráč, získá bod i ten, kdo předváděl. Vyhrává ten, kdo získá nejvíce bodů. Pantomimy začíná nejmladší a končí nejstarší.

3. Přepiš přísloví, když si pro něj dojdeš. Na jedné straně místnosti (hřiště – je lepší hrát venku). Je papír s biblickými příslovími (viz např. níže). Úkolem dětí je běhat z druhého konce místnosti (hřiště) a za časový limit přepsat co nejvíce přísloví. Vedoucí během hry kdykoli může měnit způsob pohybu (např. žabí skoky, skoky po jedné noze, po čtyřech, pozadu atd.).

K 1. úkolu:

Bez práce nejsou koláče. **Bez peněz** do hospody nelez. **Bližší košile** nežli kabát. **Boží mlýny melou pomalu**, ale jistě. **Co můžeš udělat dnes**, neodkládej na zítřek. **Co se škádlívá**, to se rádo mívá. **Co tě nezabije**, to tě posílí. **Co nejde silou**, jde ještě větší silou. **Darovanému koni** na zuby nehleď. **Dočkej času** jako husa klasu. **Dvakrát měř**, jednou řež. **Hlad je** nejlepší kuchař. **I mistr tesař** se někdy utne. **Jablko nepadá** daleko od stromu. **Jak se do lesa volá**, tak se z lesa ozývá. **Jak si kdo ustele**, tak si lehne. **Každý chvílku** tahá pilku. **Kdo dřív přijde**, ten dřív mele. **Kdo chce psa bít**, hůl si vždy najde. **Kdo seje vítr**, sklízí bouři. **Kdo šetří**, má za tři. **Kolik řečí umíš**, tolikrát jsi člověkem. **Lehce nabyl**, lehce pozbyl. **Mluvití stříbro**, mlčeti zlato. **Na hrubý pytel**, hrubá záplata. **Naděje umírá** poslední. **Není všechno zlato**, co se třpytí. **Odvážnému štěstí přeje**. **Oko za oko**, zub za zub. **Pod svícem bývá** největší tma. **Práce kvapná** málo platná. **Pýcha předchází** pád. **Ranní ptáče** dál doskáče. **Stokrát opakovaná lež** se stává pravdou. **Strach má velké oči**. **Těžko na cvičišti**, lehkou na bojišti. **Tichá voda** břehy mele. **V nouzi poznáš** přítele. **Vlk se nažral** a koza zůstala celá. **Vrána k vráně sedá**, rovný rovného si hledá. **Všude dobře**, doma nejlépe. **Za dobrotu** na žebrotu. **Zadarmo ani** kuře nehrabe.

Ke 2. úkolu:

Někdo rozdává a přibývá mu stále, kdežto ten, kdo je skoupý, mívá nedostatek. (Přísloví 11,24)

Kdo miluje napomenutí, miluje poznání, kdežto kdo domluvy nenávidí, je tupec. (Přísloví 12,1)

Někdo tlachá, jakoby probodával mečem, kdežto jazyk moudrých hojí. (Přísloví 12,18)

Pravdivé rty se zajistí navždy, kdežto jazyk zrádný na okamžik. Přísloví 12,19

Vlídna odpověď odvrací rozhořčení, kdežto slovo, které ubližuje, popouzí k hněvu. (Přísloví 15,1)

Lepší suchá skýva a k tomu klid než dům plný obětních hodů a spory. (Přísloví 17,1)

Jako zlatá jablka se stříbrnými ozdobami je vhodně pronesené slovo. (Přísloví 25,11)

Oblaka s větrem, ale bez deště, to je muž, který klame slibováním darů. (Přísloví 25,14)

Jako vykotlaný zub a kulhavá noha je spoléhat se na věrolomného v den soužení. (Přísloví 25,19)

Na koně bič, na osla uzdu, na hřbet hlupáků hůl. (Příslví 26,3)

Kdo kope jámu, padne do ní, a kdo valí balvan, na toho se zvrátí. (Příslví 26,27)

Nechlub se zítřejším dnem, vždyť nevíš, co den zrodí. (Příslví 27,1)

Ať tě chválí cizí a ne tvá vlastní ústa, cizinec a ne tvoje rty. (Příslví 27,2)

Lepší jsou zjevná kárání než skrývaná láska. (Příslví 27,5)

Věrně jsou míněny šlehy od milujícího, ale záludné jsou polibky nenávidícího. (Příslví 27,6)

Lepší je blízký soused než vzdálený bratr. (Příslví 27,10)

Jako se na vodě zrcadlí tvář, tak srdce člověka na člověku. (Příslví 27,19)

Chudý muž, který utiskuje nuzné, je jako déšť, který odplavuje půdu a nedává chléb. (Příslví 28,3)

Lepší je chudák žijící bezúhonně než falešný obojetník, byť bohatý. (Příslví 28,6)

Kdo obdělává svou půdu, nasytí se chlebem, kdežto kdo následuje povaleče, nasytí se chudobou (Příslví 28,19)

Když se moudrý soudí s pošetilcem, ten se rozčiluje a posmívá bez ustání. (Příslví 29,9)

Kdo miluje peníze, peněz se nenasytí. (Kazatel 5,9)

Všichni, kdo žijí, mají naději. Vždyť živý pes je na tom lépe než mrtvý lev. (Kazatel 9,4)

Pouštěj chléb svůj po vodě, po mnoha dnech se s ním shledáš. (Kazatel 11,1)

Kdo příliš dá na vítr, nebude sít, kdo hledí na mraky, nebude sklízet. (Kazatel 11,4)

Otcové jedli nezralé hrozny a synům trnou zuby. (Ezechiel 18,2b)

Ke 3. úkolu:

- 1Syn otcovským káráním zmoudří, kdežto posměvač pohrůžky neposlouchá.
- 2Ovoce svých úst se každý dobře nají, duše věrolomných okusí násilí.
- 3Kdo hlídá svá ústa, střeží svůj život, kdo se pošklebuje, toho stihne zkáza.
- 4Lenoch jen touží a ničeho nedosáhne, kdežto pilní se nasytí tukem.
- 5Spravedlivý nenávidí jakýkoli klam, kdežto svévolník vzbuzuje nelibost a hnus.
- 6Spravedlnost chrání toho, kdo žije bezúhonně, kdežto svévole vyvrací hříšníka.
- 7Leckdo se vydává za bohatého, ačkoli nic nemá, někdo se vydává za chudého, a má velké jmění.
- 8Bohatstvím se člověk může vyplatit, kdežto chudý vyhrožování neslýchá.
- 9Světlo spravedlivých radostně září, kdežto svévolníkům svítilna hasne.
- 10Ze zpučnosti vzniká jen hádka, kdežto u těch, kdo si dají poradit, je moudrost.
- 11Jméni snadno nabyté se zmenšuje, kdežto kdo shromažďuje vlastní práci, tomu přibývá.

- 12Dlouhým čekáním zemdlívá srdce, kdežto splněná touha je stromem života.
- 13Kdo pohrdá slovem, přivádí se do záhuby, kdežto kdo se bojí příkázání, dochází odplaty.
- 14Učení moudrého je zdrojem života, pomůže uniknout léčkám smrti.
- 15Prozíravost zjednává přízeň, kdežto věrolomní vytrvávají na své cestě.
- 16Kdo je chytrý, počíná si podle poznání, kdežto hlupák roztrušuje pošetilost.
- 17Svévolný posel propadne zkáze, kdežto věrný vyslanec přináší zdraví.
- 18Chudoba a hanba stihnou toho, kdo se vyhýbá trestu, kdežto kdo dbá na domluvu, bude vážený.
- 19Když se naplní touha, je sladko v duši, kdežto hlupákům se hnusí odvrátit se od zlého.
- 20Kdo chodívá s moudrými, stane se moudrým, kdežto tomu, kdo se přátelí s hlupáky, se povede zle.
- 21Hříšníci stíhá zlo, kdežto spravedlivým je odplatou dobro.
- 22Dobrý zanechá dědictví vnukům, kdežto jmění hříšníka bývá uchováno pro spravedlivého.
- 23Úhor dává chudým mnoho pokrmu, ale bývá ničen bezprávím.
- 24Kdo šetří hůl, nenávidí svého syna, kdežto kdo jej miluje, trestá ho včas.
- 25Spravedlivý se nají dosyta, kdežto břicho svévolníků trpí nedostatkem.